

САКРАЛЬНІСТЬ І САКРАЛІЗАЦІЯ В СЕРЕДНЬОПОЛІСЬКИХ ГОВІРКАХ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ ЗОНИ. II ¹

У статті продовжено дослідження сакральних і сакралізованих елементів світосприймання, яке сформувалося в носіїв середньополіських говірок, що справдавна органічно поєднували релігійність із елементами узвичаєної духовної культури.

Визначено дії, способи виконання дій, ознаки, слова, думки, звуки, темпоральні, локативні та квантитативні поняття, засвідчені в середньополіських говірках Чорнобильської зони як сакральні чи сакралізовані, простежено особливості їх номінації. З'ясовано специфіку взаємодії світського й сакрального, розглянуто процеси сакралізації.

Ключові слова: говірки Чорнобильської зони, номінація, сакральне, сакралізоване, сакралізація.

Пропонована увазі читача стаття продовжує презентацію й дослідження сакральних і сакралізованих елементів світосприймання, які засвідчені в говірках Чорнобильської зони ². Предметом аналізу в цій розвідці є сакральні й сакралізовані дії, способи виконання дій, ознаки, слова, думки і звуки, темпоральні, локативні і квантитативні поняття.

Сакральними (від лат. *sacer* — священний), наділеними Божою благодаттю, крім релігійної віри, таїнств, церкви, осіб, зведених у священницький сан, та речей, якими вони послуговуються, є дії, способи виконання дій, слова, звуки й думки, а також темпоральні, локативні й квантитативні поняття,

¹ Початок див.: Москаленко Л. А. Сакральність і сакралізація в середньополіських говірках Чорнобильської зони // Мовознавство.— 2019.— № 3.— С. 56–71.

² Москаленко Л. А. Із номінації деяких понять традиційної духовної культури // Говірки Чорнобильської зони. Системний опис.— К., 1999.— С. 167–177; Москаленко Л. А. Деякі демонологічні персонажі та їх номінація у поліських говірках (на матеріалі говірки с. Чистоголівка Чорнобильського р-ну Київської обл.) // Народознавство.— К., 1999 — № 53–55.— С. 19–20; № 56–57.— С. 12–14; Москаленко Л. А. Назви християнських свят, постів, днів пам'яті святих як засіб темпорального членування дійсності в говірках Чорнобильської зони // Волинь-Житомирщина: Історико-філолог. зб. з регіон. проблем.— Житомир, 2013.— № 24.— С. 68–78; Говірки Чорнобильської зони : Тексти / Упоряд. П. Ю. Гриценко, Н. П. Прилипка, О. А. Малахівська, Л. А. Москаленко, Л. Г. Анісімова, Ю. І. Бідношия, С. П. Гриценко, Л. В. Дика, М. В. Поістогова, Л. В. Рябець. — К., 1996.— 358 с.; Говірка села Машеве Чорнобильського району : Тексти / Уклад. Ю. І. Бідношия, Л. В. Дика.— К., 2003.— Ч. 1.— 456 с.; Говірка села Машеве Чорнобильського району : Тексти / Уклад. Г. В. Воронич, Л. А. Москаленко, Л. Г. Пономар.— К., 2003.— Ч. 2.— 608 с.; Говірка села Машеве Чорнобильського району : Матеріали до Лексичного атласу української мови / Уклад.: Ю. І. Бідношия та ін.— К., 2003.— Ч. 3.— 225 с.; Говірка села Машеве Чорнобильського району. Ч. 4: Матеріали до Поліського етнолінгвістичного атласу / Уклад. Ю. І. Бідношия, Г. В. Воронич, Л. В. Дика, Л. А. Москаленко, Л. Г. Пономар.— К., 2005.— 704 с.

сакрального й сакралізованого, сподіваємося поглибити й розширити наше дослідження, залучивши до аналізу матеріал інших говірок Чорнобильської зони.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

- ГЧЗТ — Говірки Чорнобильської зони : Тексти / Упоряд. П. Ю. Гриценко, Н. П. Прилипка, О. А. Малахівська, Л. А. Москаленко, Л. Г. Анісімова, Ю. І. Бідношия, С. П. Гриценко, Л. В. Дика, М. В. Поістогова, Л. В. Рябець.— К., 1996.— 358 с.
- ГМ 1 — Говірка села Машеве Чорнобильського району. Ч. 1: Тексти / Уклад. Ю. І. Бідношия, Л. В. Дика.— К., 2003.— 456 с.
- ГМ 2 — Говірка села Машеве Чорнобильського району. Ч. 2: Тексти / Уклад. Г. В. Воронич, Л. А. Москаленко, Л. Г. Пономар.— К., 2003.— 608 с.
- ГМ 3 — Говірка села Машеве Чорнобильського району. Ч. 3: Матеріали до Лексичного атласу української мови / Уклад.: Ю. І. Бідношия та ін.— К., 2003.— 225 с.
- ГМ 4 — Говірка села Машеве Чорнобильського району. Ч. 4: Матеріали до Поліського етнолінгвістичного атласу / Уклад. Ю. І. Бідношия, Г. В. Воронич, Л. В. Дика, Л. А. Москаленко, Л. Г. Пономар.— К., 2005.— 704 с.
- СУМ — Словник української мови : В 11 т. / Ред. І. К. Білодід та ін.— К., 1970–1980.

СПИСОК НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ

- Бд — с. Буда, Чорнобильський р-н, Київська обл.
- Бр — с. Буряківка, Чорнобильський р-н, Київська обл.
- Д — с. Денисовичі, Поліський р-н, Київська обл.
- Л — с. Луб'янка, Поліський р-н, Київська обл.
- Мш — с. Машеве, Чорнобильський р-н, Київська обл.
- Рч — с. Річиця, Чорнобильський р-н, Київська обл.
- Р — с. Рудьки, Чорнобильський р-н, Київська обл.
- С — с. Стечанка, Чорнобильський р-н, Київська обл.
- Ч — с. Чистогалівка, Чорнобильський р-н, Київська обл.

L. A. MOSKALENKO

SACRUM AND SACRALIZATION IN THE MIDDLE-POLISSIAN DIALECTS OF THE CHORNOBYL ZONE. II

The article is devoted to the research on the repertoire of sacred and sacral actions and ways of their execution, signs; words, thoughts, sounds; temporal, locative and quantitative concepts, which was formed in the Chornobyl zone dialects, and to clarify the peculiarities of their nomination.

On the material of the dialects of the Chernobyl zone, the carriers of which have long been organically linked Christianity with elements of the traditional spiritual culture, the actions and methods of their execution, signs; words, thoughts, sounds; temporal, local and quantitative concepts, which are certified in these dialects as sacred or sacralized, as well as the formation features of their repertoire have been traced.

The specifics of the interaction of the secular and the sacred has been found out, the processes of sacralization and the nomination of sacred and sacral actions and ways of their execution, signs have been considered, as well as words, thoughts, sounds; temporal, locative, and quantitative concepts.

Keywords: dialect of the Chornobyl zone, nomination, sacred, sacralized, sacralization.